

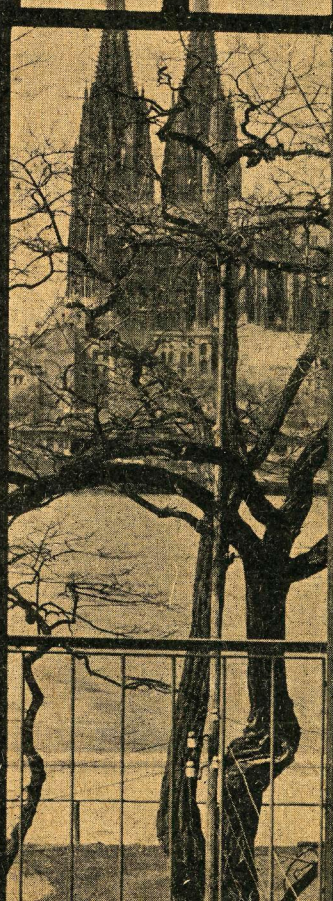
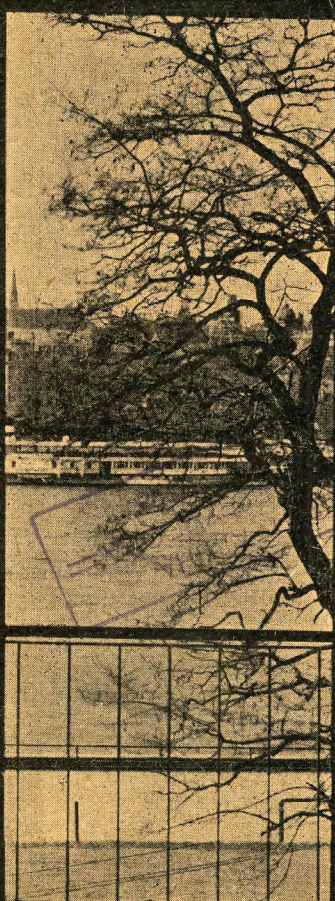
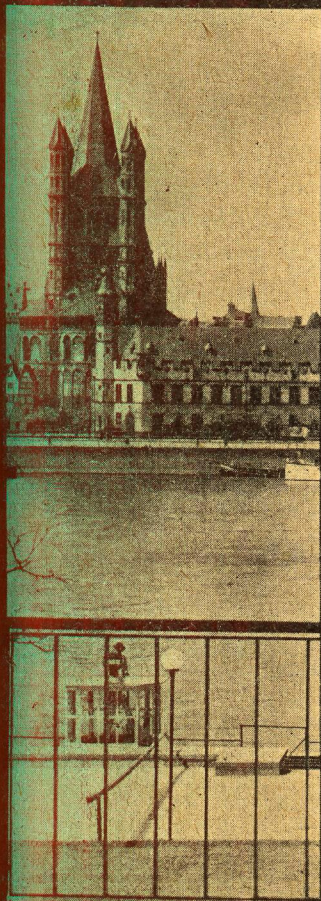
6176

K.6176

1934

1938
5/20/38

УПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛНА
БИБЛИОТЕКА

ДОМАШНИЙ ЭЛЕКТРОТЕХНИК

САМОУЧИТЕЛЬ

Устройство домашнего освещения, звонков, сигнализации, телефонов. Изготовление гальванических элементов, аккумуляторов, трансформаторов, выпрямителей. Радиоприемные установки, детекторные, ламповые, с антенной и без антенны. Электрооборудование клубов и изб-читален, установка проекционных фонарей и кино-аппаратов электрооборудование **КЛУБНЫХ СЦЕН** и проч. с 138 рис. и пояснит. чертеж. Цена 2 р. 75 к. с пересылкой.

***** Книжный склад „КНИГОВЕД“, Москва 19, ул. Герцена, № 22, БИС. *****

ИСПОЛЬЗУЙТЕ ЛЕТНИЙ ОТДЫХ! ИНОСТРАН. ЯЗЫКИ

изучайте по нов. методу **Мертнера**, не треб. заучив. слов и правил. Доп. Гос. Учен. Советом. **Самоучитель немецк. яз.** в 10 вып. в обработке **Б. Шмелева** Ц. 2 руб. 85 к. **Курс англ. яз.** в 60 лекциях **А. Богусhevского** Ц. 3 р. 15 к.

ПОЛНЫЙ СПРАВОЧНИК ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ

Одобрено Лен. Сов. Физкульт. 600 стр. 100 рис. Легкая атлетика. Шведская гимнаст. Спорт—зимний, водный, гребной, парусный. Французская борьба. Дзю-джитсу. Бокс. Фехтование. Тяжелая атлетика. Ханд-бол. Хоккей. Фут-бол. Баскет-бол. Цена с пересылк. 2 р. 90 к.
Адрес: Москва ул. Герцена 31 -22.
Кооп. Т-во „Современник“

Проф. **АВГУСТ ФОРЕЛЬ**.
ПОЛОВОЙ ВОПРОС Краткое огл. Происхождение живых существ. Беременность. Половое стремление. Сексуальная любовь. Истор. формы половой жизни. Половые болезни. Половые извращения. Половая гигиена. Цена за 2 тома 4 р. 50 к.

В. СЕРЕЖНИКОВ.
САТИРА И ЮМОР Сборн. лучших сатирических и юмор. произвед. прошл. и нового врем. для чтения и декламации, 330 стр. в переплете. Ц. 2 р. 35 к.

В. Всеволодский-Гернгрос.
Искусство декламации для начин. и совершенств. Ц. 1 р. 65 к.

ИГРЫ ОСТРОУМИЯ. Задачи. Курьезы. Шутки. Головоломки и проч. из разн. област. жизни и знания по кн. „Развлечения на досуге“. Ц. 2 р. 50 к.

ФОКУСЫ И ЗАНИМАТЕЛЬНЫЕ ОПЫТЫ по книге „**Физика в развлечениях**“. 138 стр. больш. форм., 186 рис. Цена 1 р. 80 к.

Все цены указаны с пересылкой.
Заказы и деньги направлять:
Кооп. Т-во „Современник“
Москва, ул. Герцена, 31-22.

ЕДИНСТВЕННОЕ РУКОВОДСТВО КРОЙКИ „ДРУГ ПОРТНОГО“

по новой пропорциональной системе статского, военного и детского платья на основании 4-х главных мерок

Дамского платья

на основ. 5-ти главн. мерок для всякой фигуры и телосложения, системы в сантиметрах и масштабах. Изд. 2-е **Д. ЛЕВИТАНУС**. 1927 года, 122 стр. С 150 чертежами альбомного размера. Цена 5 р. 60 к. С пересылкой высылает наложен. плат. без задатка.

Книжный магазин „ТРУД“ Москва. Центр. Моховая 15-В

**1-й УКРАИНСКИЙ
САНИТАРНО-БАКТЕРИОЛОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ**
НАРКОМЗДРАВА У. С. С. Р.
(Директор — профессор **С. И. ЗЛАТОГРОВ**)

ВЫРАБАТЫВАЕТ

Сыворотки: противодифтеритную, противострептококковую, противоскарлатинозную, противодизентерийную, противобазедовую, противотетаническую, противоменингокок., стафилокок., нормальную лошадиную.

Вакцины: противогонококковую, скарлатинозную, тифозную, холерную, дизентерийную, гриппозную, коклюшную, стрептококковую, стафилококковую, стерильн. молоко

Культуры и питательные среды

Фильтраты: стрептокок., стафилокок. (по Безредка)

Туберкулин

Антитиреондин жидкий

Фитин: в капсулах, таблетках и в порошке

Фито-мука: питательн. детская мука, содержащая фитин

Сыворотки Трунечека

Фито-Феррин

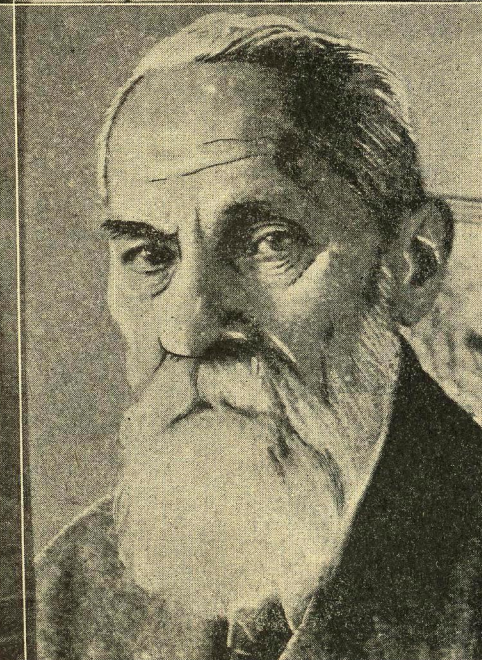
Прейс-куранта, литературы и образцы высылаются бесплатно по первому требованию

ГЛАВНЫЙ СКЛАД: Харьков, Пушкинская ул., 14.
Телефон № 5-90.

ДО СУДУ НАД ШАХТИНСЬКИМИ

ШКІДНИКАМИ

Склад спеціального суду в справі шахтинських шкідників

ліворуч, голова спеціального суду т. Вишинський, посередині—члени суду т.т. Васильєв-Южин та Киселев, робітник заводу „Динамо“; внизу—громадські обвинувачі: т.т. Гринько, Бах і Крумін

Зародження союзу червоних фронтовиків в Англії. Буржуазна преса зняла великий галас спривоку цієї першої демонстрації, — приходить, мовляв, „Британська Червона Армія“

Оповідання **В О Р О Г И** Ів. Андрієнка (Закінчення. Див. № 21 „Всесвіта“)

СТАРИЙ мовчав довгенько, наче обмірковуючи дальші слова. Степан зіщулювся. В голову йому настирливо лізла думка: — Починається.

Нарешті далеко суворіше батько продовжував:

— Павлюки не якісь голоштаньки, що п'ять душ спрягаються на один баркас, а з давніх давен мають власну посуду. А ти почав одбиватись. Я більше тридцяти років їздив на одному баркасі, і не хочу, щоб після моєї смерті хтось інший, крім сина, хазяйнував на ньому. За час хороби багато приходило позичати, але я дав слово собі не дозволяти нікому на ньому плавати. На „Соцілці“ підніметься вітрило тільки тоді, коли там буде хазяїном мій син!

Від хвилювання голос старого подужчав, наче й хвороба не відчувалась. Степан спробував перепинити цю балачку:

— Годі вам про це. Лягайте, а завтра поїдемо до лікаря.

Колись удруге поговоримо. Вже пізно.

Син наче відчував, що балачка матиме небажані наслідки. Але старий Павлюк заперечливо покрутив головою.

— Ні, сину, може через годину я вже ноги простягну, а мені хочеться вмерти спокійно... Слухай, Степане, ти можеш собі комсомолить, що завгодно робити, але ти даси мені клятву, що повертаєшся додому і від цього дня ні на одну хвилину не залишиш рибальства. Що ніхто зроду, звіку не виїде на „Соцілці“ — хазяїном у море крім тебе... Чуєш?

У годосі старого відчувалась

навіть погроза. Степан зрозумів, що тут звичайними словами не заспокоїш батька, що треба говорити так або інакше. В голові сплуталися думки. Підвівся й заходив по хаті. Згодом снівся: — Тату, обличчю зараз говорити. Нехай завтра.

Голос старого грізно загуркотів:

— Не крути, Степане! Говори прямо. До світанку я можу помру і хочу знати, чи ти будеш рибалкою чи ні!

У Степановій голові застрибали думки:

— Дати слово, заспокоїти старого?.. Але ж це нечесно буде. Та може ще й не помре батько і знову ці прокляти. Осередка ж свого все одно покинути не можу.

Павлюк важко дихав і вперто дивився на сина, наче проковтнути хотів його своїми запаленими очима.

— Зразу ж поклянись! Чуєш?

Від напруження думок Степанове обличчя скривилося.

Він удруге пройшовся по хаті.

Трохи заспокоївшись, м'яко почав:

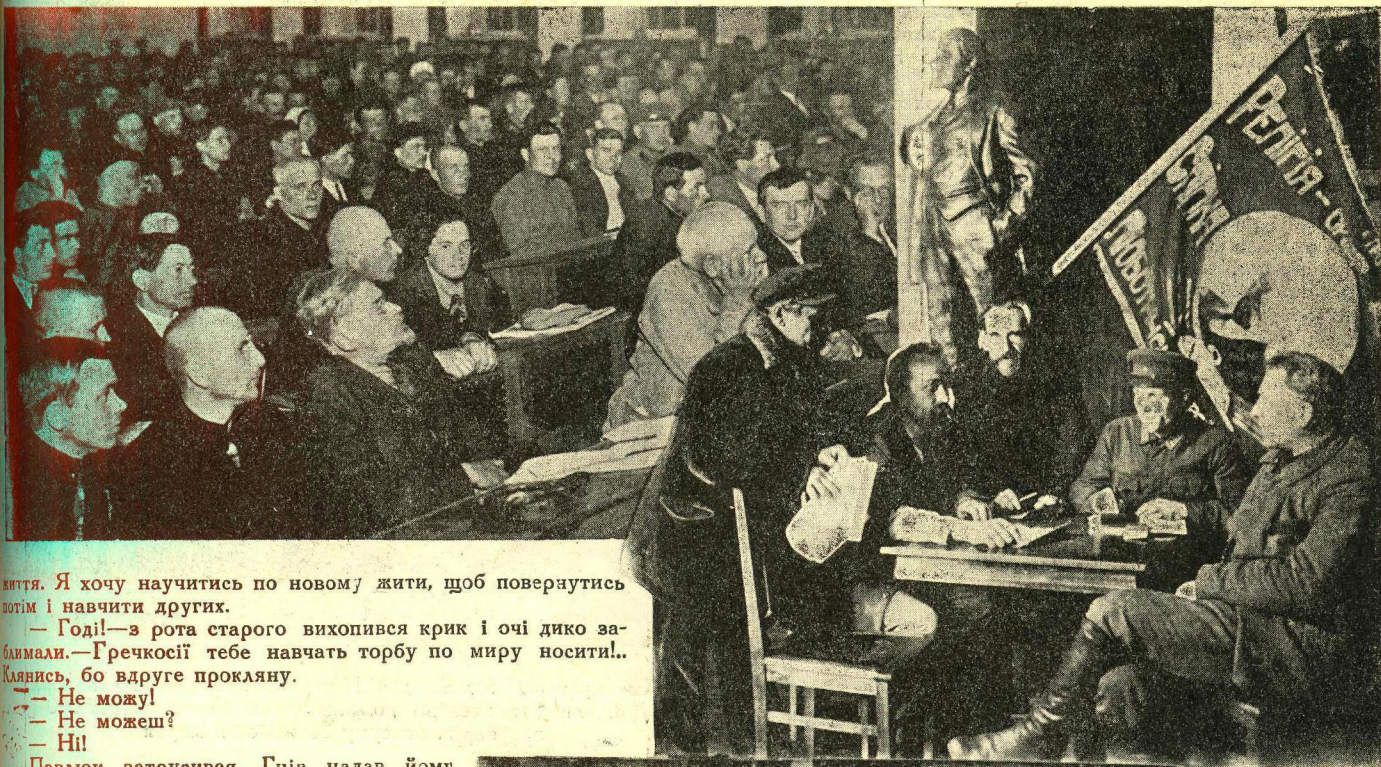
— Тату, зараз я не можу повернутись додому. Мене обрали секретарем комсомольського осередку. Я не можу відмовитися. Нарешті, я хочу вчитися. Я потім повернуся, згодом, коли навчуся всього... Так, тоді я повернусь і буду рибалити!

Степанів голос почав палко дзвеніти.

— Тут у виселках, пригода ні морем, із замакітреними головами, ви всі тут, як малі діти, сидієте і нічого крім моря не знаєте! Я ж побачив інше

Будинок Союзів у Москві під час VIII Всесоюзного З'їзду ВЛКСМ

життя. Я хочу навчитись по новому жити, щоб повернутись потім і навчити других.

— Годі!—з рота старого вихопився крик і очі дико заблимали.—Грецької тебе навчать торбу по миру носити!.. Клянісь, бо вдруге прокляну.

— Не можу!

— Не можеш?

— Ні!

Павлюк затрусився. Гнів надав йому сил швидко схопитися на ноги. Тремтячу руку простяг до дверей.

— Геть! Геть з хати! Будь ти проклятий!

В очах йому миготіла дика злоба. Степан хотів щось відповісти, але батько кричав, тропів і не давав говорити. Бачучи, що його присутність ще лужче хвилює старого, він мовчки вийшов з хати. На дворі довго мучився на питанням:

— Що робити?

Батькові прокльони він вважав за забобони, на звичайну сварку, але ставало боляче од них. Він міркував:

— Вертатись до батька, ще більше його хвилювати. Та й Ольку ж дома хору лишив. Мабуть, я рушу в Шапарі, а на світанку поїду суходолом у Лембівку за лікарем. Він огляне Ольку, а після того—сюди, може хоч лікар умовить старого лікуватися.

Про те, що з батьком може якесь лихо трапитися, Степан навіть і думки не припускав.

— Рибалки люде не

тендітні.

З такими міркуваннями Степан рушив додому.

Вже й двері за сином зачинилися, а старий Павлюк все ще хрипів:

— Геть!

Обличчя йому посиніло, а з рота бризкала піна. Згодом це тимчасове зав'язання залишило старого: руки опустилися вниз і голова безсило звисла на груди. З середини вихопився довгий глухий стогін і глухий вигук:

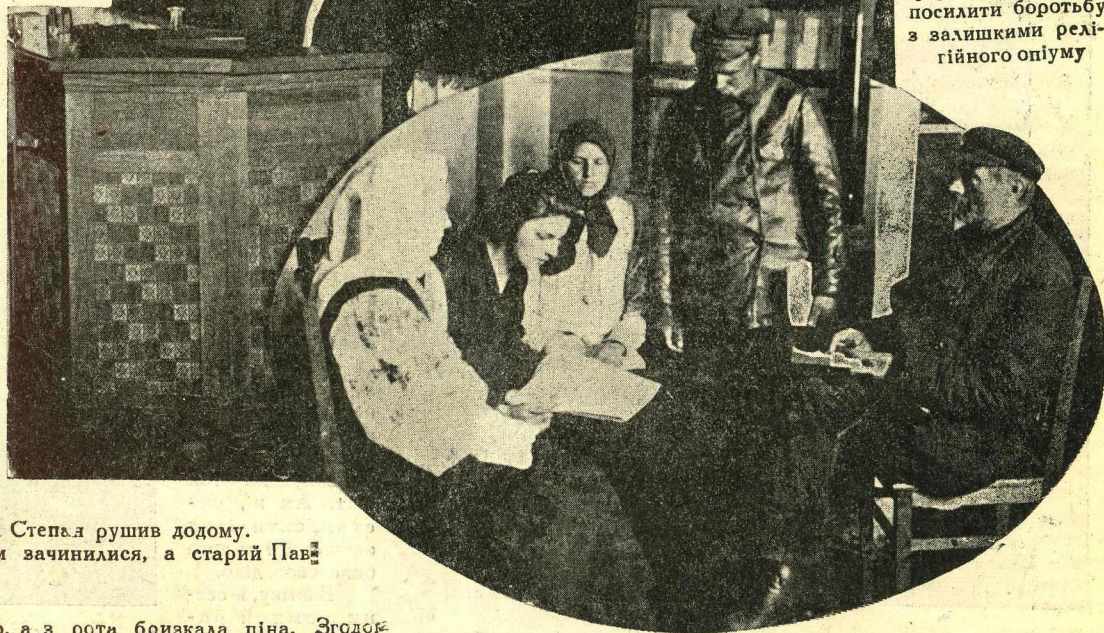
— Ох і клятий же, ввесь у батька!

Якусь хвилину Павлюк нерухомо дивився в одно місце, наче щось пригадував. Далі очі йому замиготіли, наче хотіли вискочити з западин, а жовте зашкорубле обличчя скривилося в щось подібне до усмішки. Нова думка заскочила в голову старого. З окремих уривків сплітався намір, заповонив єство рибалки і надав надвичайної сили старечій немочі.

КОНФЕРЕНЦІЯ БЕЗВІРН ІКІВ

Нещодавно в Харкові відбулася перша Всеукраїнська конференція союзу безвірників. Зі всієї України з'їхалося 149 делегатів. Конференція ухвалила посилити боротьбу з залишками релігійного опіуму

До Павлюка ніби повернулася юнацька жвавість, де і хороба ділася. Він похапцем схопився на ноги, дістав спід лави рибальські шкарбуни і швидко узув їх. Так само швидко накинув на плечі сіряка. У нього такої сили набралось, що підчас усіх цих рухів навіть руки не тримтіли. Не надіваючи шапки, рушив з хати. В сінях захопив вітрило та й на двір. Над кручею на хвилину, зупинився. Нова невідома сила наче хотіла покинути старого й затрусилася ноги. Висока згорблена постать захиталася і зашкорубле важке вітрило випало з рук.

Але це було на одну мить. З незвичайним завзяттям знову намір охопив ество Павлюка і скупчив навколо себе залишки старечих сил. Старий підхопив вітрило і почав спускатися з кручі.

На півдні вгорі розідралася на двоє темна густа хмара і зза неї визирнула півкуля місяця. Вниз упали бліді проміні і якимсь тманим, наче погозовим, блиском засвітилося море.

Павлюк усе нижче й нижче. Ось і беріг, хвилі буркочуть—розмовляють з побережною галкою.

Високі рибальські шкарбуни торкнулися води і дика радість охопила душу старого Павлюка. Дужче забилося серце. Шостидесятилітнє рибальство та постійна боротьба з морем спорили велику любов у рибалки до нього. Ця любов і тепер остаточно прогнала слабкість. Павлюк побрів хвилями.

На березі було порожньо і ніхто не бачив високої згорбленої постати без шапки, з розкуйовдженим волоссям, що наче привид бріла від берега на вільне море.

Спершу хвилі були до колін, дедалі глибшало і вони доходили вже до пояса.

Майже на півгони відійшов старий од берега. Просто не вірилося, що стара людина, ледве здужавши перейти хату перед смертю, може пройти таку віддадь, напіводягнена, в холодній осінній воді.

ПОРТАТИВНИЙ ГУЧНОМОВЕЦЬ

Це дуже простий винахід, що складається з мікрофона, батареї та гучномовця—без ламп і всякого іншого посилювання. Тим часом голос нормальної сили передається з гучномовця так потужно, що його чути дуже далеко, значно далі, ніж через звичайний мегафон. На фото-портативний гучномовець у нічного вартового на одній німецькій фабриці. Новий винахід придатний для багатьох потреб, от як вигукування на вокзалах, командування на будівельних роботах, у портах, на фільмових фабриках, промови на мітингах то-що. Цікаво, чи скоро наша радіопромисловість здогадається, що це й для СРСР річ потрібна й корисна

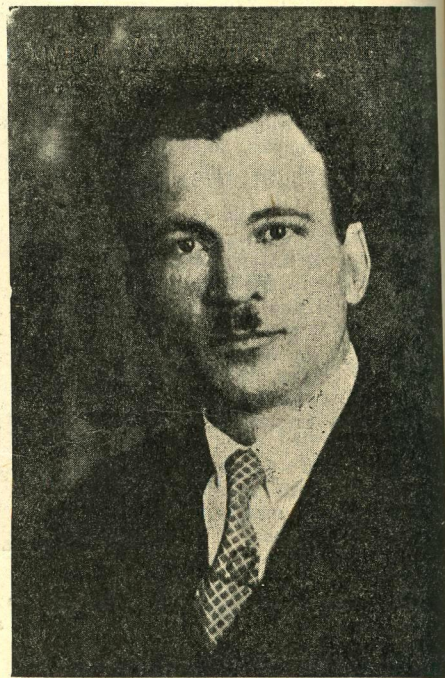
Американське золото для Німеччини. Нещодавно пароплавом „Дойчлянд“ привезено до Німеччини золото вагою 300 центнерів, на суму 36 мільйонів марок

Ось і мета. В сутені очі рибалки спіймали обриси баркаса. Запал ніби проходив—Павлюк відчував, що ось-ось він упаде в воду, і з горла йому вискочив не хрип, а гарчання:

— Ох, швидче бі!

Напружив енергію і затремтів з радості, коли рука торкнулася причілка свого давнього товариша — баркаса. Через силу вкинув у середину вітрило. Залишалося найтяжче—влізти самому... Кілька хвилин провозився, доки вліз і скотився на дно. Півгодини мовчки лежав, важко дихаючи. Був мокрий, страшенно змерз і трусився в лихоманці. Здавалося, що вже ніяка сила не підведе старого. Лихоманка зажене рибалку на той світ. Аж ні, шостидесятилітня звичка й тут зробила своє діло.

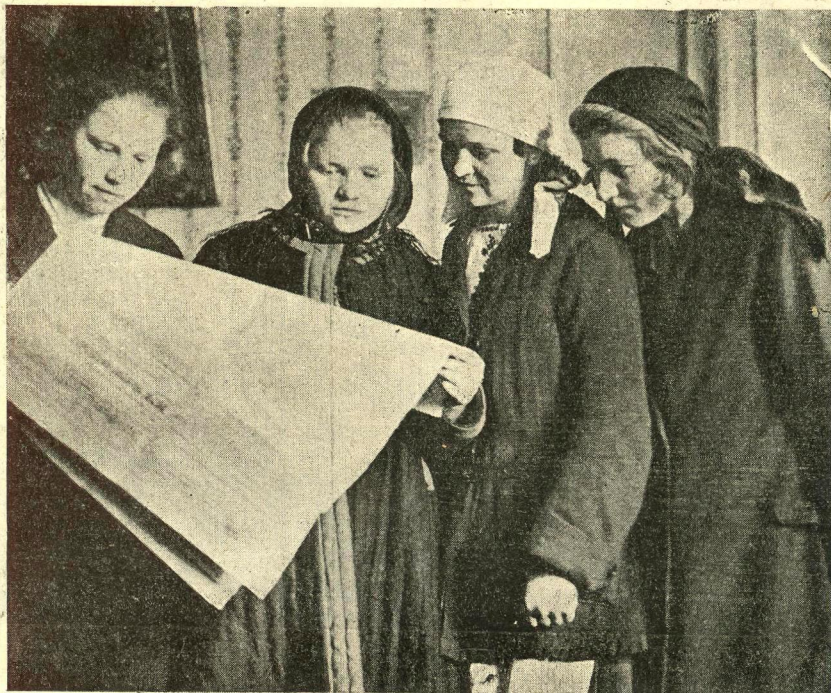
Взимку, в-осени кожний рибалка, коли намокне, жодну хвилину не лишається без руху, інакше простудиться й занедужав. Ця звичка без участі помутнілого Павлюкового розуму зарухала руками й ногами... Рибалка підвіся й завозився над вітрилом. Потроху прояснювався розум. Згадав, що баркас на якорі. Тут же розміркував, що йому не сила буде самому знятися. Тоді поліз у кишеню, дістав ключа і відімкнув двері в комірчину під чардачком. Рука намацала топорцець—він

Торгпред СРСР у Варшаві тов. Лізарев, що на нього зробив замах білогвардійць Войцеховський

1-Й ОКРУГОВИЙ З'їзд СІЛЬКОРІВ КИЇВЩИНИ

Фото „Ратая“

Сількорки підчас перерви читають газету

його винняв, даді намадав французького ключа. Поповз з ним до якорної линви. Під ногами заважало йому поратись каміння. Спершу наче здивувався, а потім згадав і за них.

Перед хоробою їздив за Лембівку по каміння для паркану. Пудів 50 привіз. Половину вивантажив, а друга так і лишилась у баркасі, бо занедужав:

Якось мимоволі блиснула думка:

— Певніше буде — баркас не вирине.

Павлюк добрався до кінця линви і почав одкручувати гайку. Линва упала в море. Павлюк повернувся до вітрила і почав його напінати. Возився довго, бо тремтячі руки не хотіли слухатись. Та кінець-кінцем затріпотіло вітрило на щоглі і баркас рушив з місця. Рибалка поліз до стерна і, щоб самому не керувати приладнав держало в одному напрямку. Подумав:

— Як раз на Гусацьку глибочині потраплю.

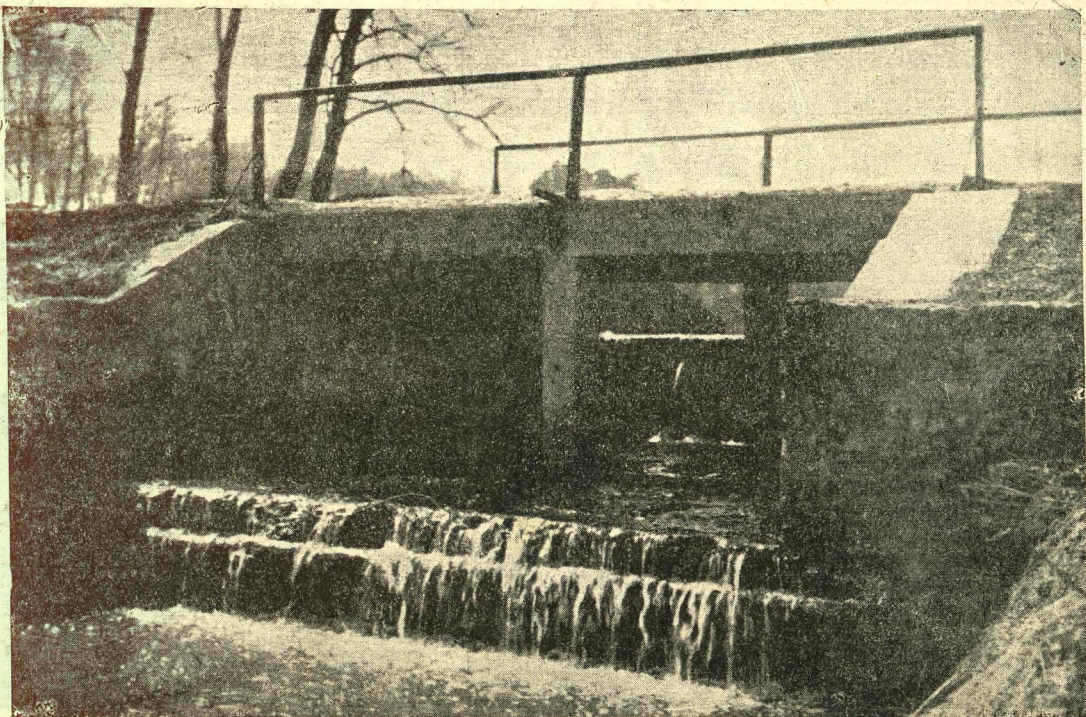
Сили втретє покинули старого — наче вже остаточно рибалка простягся на камінні. Просвіток розуму породив злякану думку.

— Невже кінець?

Павлюк знепритомнів. Чи довго так пролежав чи ні, на решті прийшов до пам'яті і застогнав. Плюскіт хвиля під причілками — такий звичайний за все життя, остаточно прояснив розум. Рибалка згадав, де він і для чого він тут. Не зважаючи на те, що мокрі ноги залякли і що весь він дуже трусився, все ж таки згадка про свій намір дала йому сил підвестись над причілкою. По зірках та тих озвках, що тільки знають старі рибалки, Павлюк пізнав, де він є.

Прошепотів: — Або на самій, або близьке Гусацької глибини.

Підліз до щогли і спустив вітрило. Підняв топорці і відрубав шмат вітрильної мотузки. Один кінець її прив'язав за щоглу, а другий за ногу. Ця робота взяла багато часу і старий дуже втомився. Відчув, як ніби почало спинятися серце і на душі стало холодно — холодно. Мутні

На греблі

ло в голові. Зненацька скакнула думка про сина — думка майже байдушна

— Не треба було проклинати його. Нехай його бог та люде карають.

Гірко посміхнувся.

— В кайли*) пішов? У гречкосії? Зрадив рибальство...

На душі етавало ще холодніше.

— Не треба... Еге. Не дозволю, щоб на моїм баркасі якийсь чужак їздив... Раз син не захотів, то хай буде так. Йому хата, а мені баркас замість домовини на морському дні.

Думки плутались.

Скакали тільки уривки.

— Чи вистачить... сили... прорубати.

Павлюк трохи полежавав нерухомо, а далі зарухався. Чіпляючись за щоглу руками, з харчанням почав підводитися. Випростався. На білому саяві місяця вітер зарухав сріблестим волоссям. Останній погляд напівсвідомо обвів світанкові марева. Серце враз наче опустилося —

в легенях не вистачало повітря. Затрусився. Хапаючи руками повітря, колодою упав на дно баркаса. Коли падав, то головою ударився об причілок, щокою зачепився за виступ гострого цвяха в причілкові і, сунучись униз, розрізав до самого вуха. Болю вже не відчував. Хвилину лежав нерухомо. На щоглі виступили маленькі плями чорної крові. Кілька разів іще ворухнувся, а далі захарчав і витягся.

Старий рибалка помер.

IV.

Степан з тестем, Василем та лікарем тільки під обід на другий день піймали баркаса. Лікар оглянув і знайшов, що старий помер

од природної смерті. При цьому, звертаючись до Степана, додав:

— Та все ж доведеться різати, щоб не було зайвих балачок.

Василь дорікав батькові.

— Перелякались, не хотіли гаразд обдивитись таке вигадувати почали.

Петро Лобак мовчав. Степан теж малорозмовляв і журно освітилися йому очі...

*) Подєкуди озівські рибалки звуть так робітників.

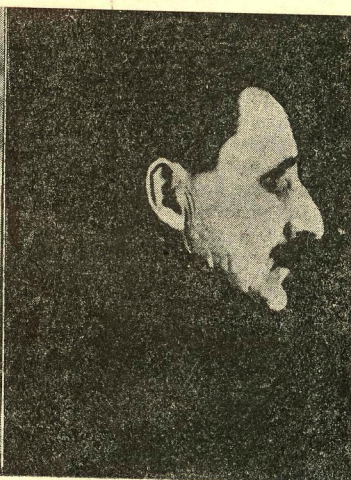
Фото-етюд С. Криш

Процес шахтинських шкідників. Лава підсудних. Нижче—головні „герої“ процесу

Матов

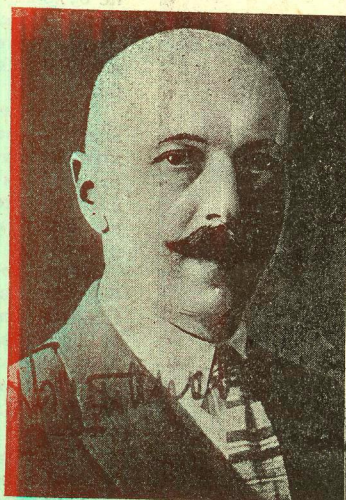
Березовський

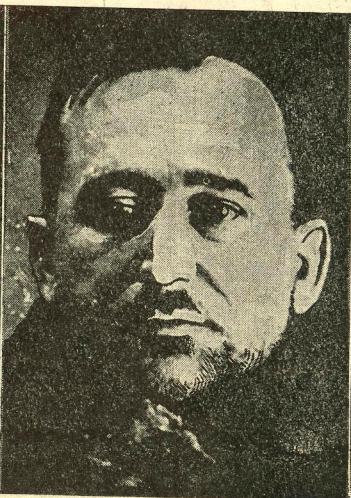
Юсевич

Казаринов

Братановський

Горлов

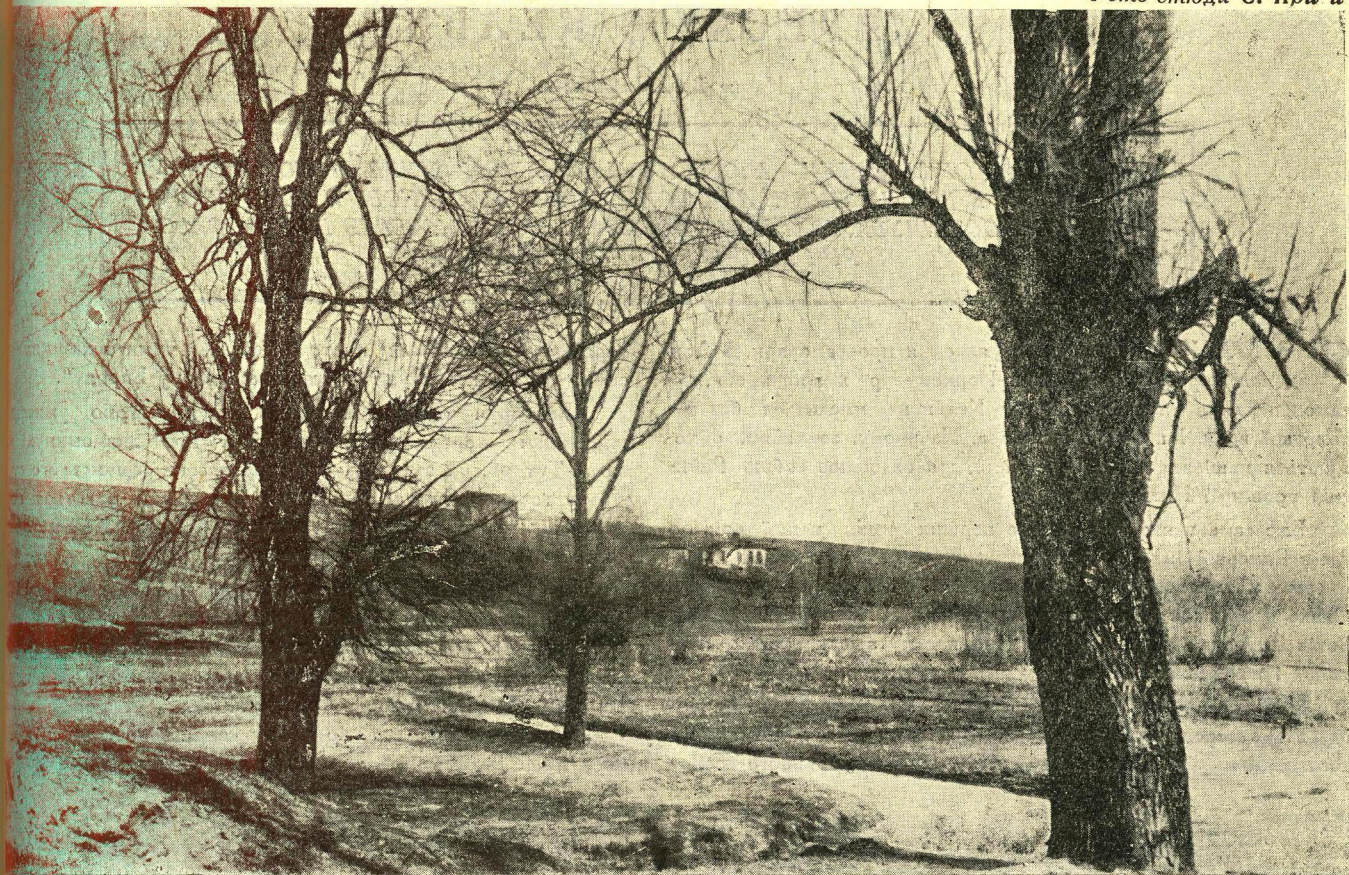

Антонов

Кузьма

Фото-етюди С. Криги

Ці два етюди фотоаматора С. Криги містимо як зразки фото-мистецтва наших аматорів. На цих фото цікаве використання переднього плану на тлі другого й третього

„ПРЕСА“ В КЕЛЬНІ

Нарис Вал. Бородка

НА НАШІЙ ОБКЛАДИНЦІ — МІСТО КЕЛЬН З ВІКОН МУЗЕЙНОГО ВІДДІЛУ ВИСТАВКИ. В ВЕЛИЧЕЗНОМУ ПРЯМОКУТНОМУ БУДИНКОВІ ПОЗАД ЦЬОГО ВІДДІЛУ РОСТАШУВАЛИСЯ ІНШІ ВІДДІЛИ ВИСТАВКИ. ЧЕРЕЗ ВІКНО ПРАВОРУЧ ВИДНО КЕЛЬНСЬКИЙ СОБОР

ЯК З ТУЛОЮ зв'язано у нас уявлення про самовари, з Лондоном — про тумани, а з Нью-Йорком — про хмарошкреби, так само „перлина Райнських міст“ — Кельн не мислиться без колонської води. І певно, без собора. На цьому, звичайно, обмежуються наші знання про це місто, що оздоблює собою Райнські провінції Німеччини.

Вже сама назва веде нас до перших років нашої ери, до часів Римської імперії, коли дружина імператора Клавдія заснувала на мальовничому березі Райна селище для ветеранів і дала йому своє ім'я „Колонія Агріпіна“. На протязі 2 тисяч років Римська „Колонія“ перетворилася на французьку „Колонь“ і німецький „Кельн“.

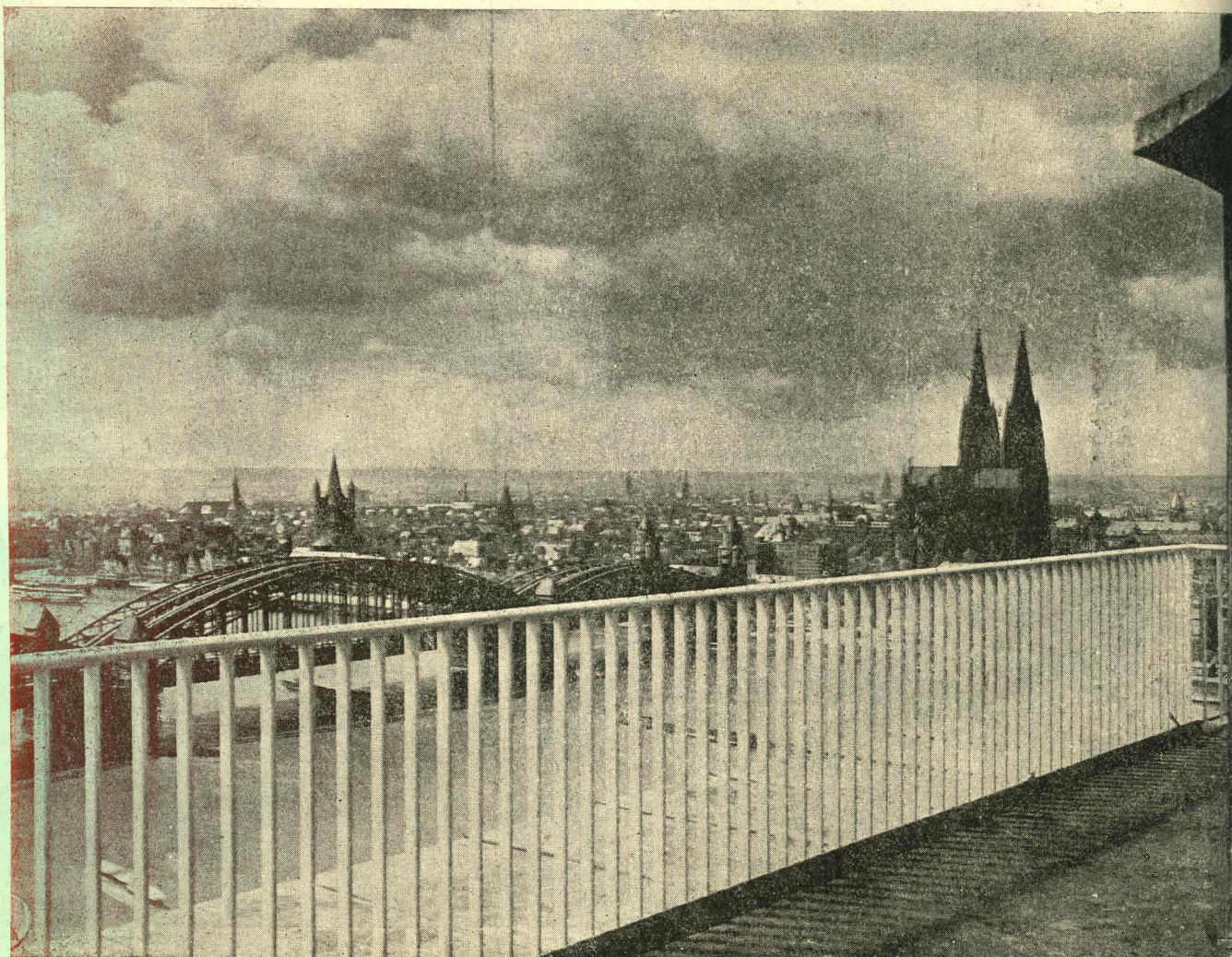
Нині Кельн — велике місто європейського типу, що не поступиться перед іншими великими центрами Німеччини своїми досягненнями й удосконаленнями в галузі комунального госпо-

дарства, устаткуванням порту і, взагалі, тими технічними засадами, що характеризують „американізовану Європу“.

Але поруч ознак XX віку в Кельні мирно уживаються пам'ятники старовини, що нагадують про давноминулі часи міста. Тут можна зустрінути чудові зразки романського стилю, готики, життєрадісний ренесанс. Як по багатьох стародавніх німецьких містах, одна з найцікавіших будівель Кельну це — собор, що нараховує п'ять сотен років.

Найбільшу увагу туристів притягає до себе собор, що почав будувати заходилися коло 800 років тому. Він дійсно, являє собою зразок витриманого готичного стилю, хоч і будований з перервами понад 600 років і остаточно закінчили його при кінці минулого віку.

А що до колонської води, так вона, певно, носить таку назву лише на незабудь того, що цей гатунок парфюмерії в

Загальний вигляд на м. Кельн. На першому плані міст через Райн

дівся в Кельні. Виробництво її розкидано тепер по всій Німеччині, а на місце фабрик поетичної „eau de Cologne“ навколо Кельна виросли заводи прозаїчних моторів, бавовняних ниток, залізничних вагонів і телеграфних дротів.

За давно минулих часів, коли ще славетні лицарі залатували дірки в своїх бюджетах хрестовими походами. Кельн був вільне місто, що відіграло в торгіві старої Німеччини таку роль, як Новгород у старій Русі. Але він давно вже передав першості Гамбургові й тепер збирає данину не з купців, а з туристів, що з'їжджаються зі всього світу милуватися з красот Райну.

В 1923 р., коли Антанта почала окупацію Рура та частини Голландії, Кельн став за центр пасивного опору німців окупаційній армії. Кілька років він був під владою Франко-англійської армії. І незвані гості дорого коштували кельнському господарству.

Саме тут слід шукати причин влаштування всесвітньої виставки друку „Преса“ у Кельні. Кажучи високим штилем — німецький уряд вибором місця хотів підкреслити звільнення Голландії від чужого панування, а по суті — влити трохи імпортного золота до кишені Кельнського муніципалітету.

Хоч би й що — а цього літа Кельн буде місцем прощі ба-

гатьох мільйонів туристів усього світу, бо „Преса“ обіцяє бути одною з найцікавіших виставок нашого часу.

„Преса“ в першій в історії людства виставкою періодичного друку.

Зміст виставки передбачається дуже широкий — вона повинна відіграти роль преси, як „рупора суспільної думки“, а також показати історію її від димової сигналізації дикунів до сучасних газет-велетнів на 150 сторінок. Також буде демонстровано на „Пресі“ різні галузі промисловості, зв'язані з періодичним друком — паперове виробництво, електротехнічну й поліграфічну промисловість, вдосконалені друкарські й інші машини, виробництво фарб, тощо.

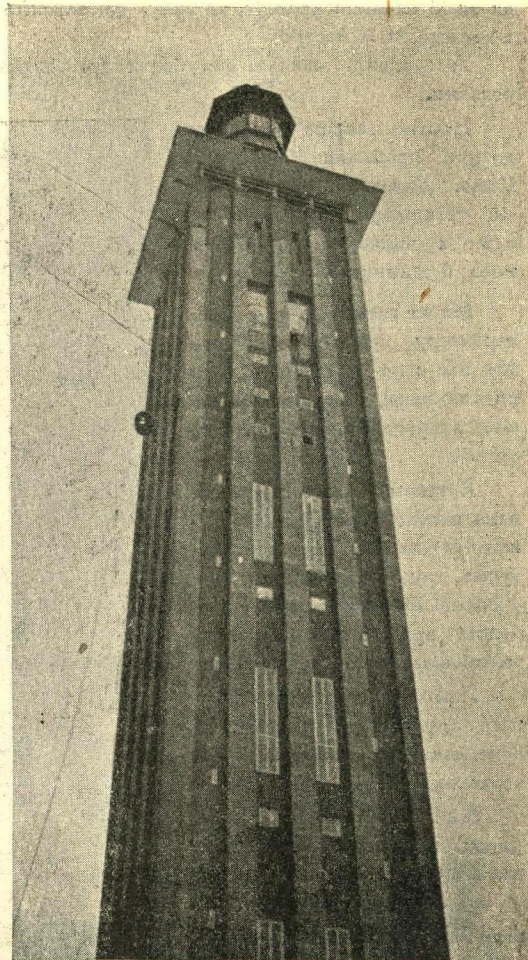
Офіційне відкриття „Преси“ відбулося 12 травня, але треба зауважити, що на визначений термін виставка ще не була готова. Низка держав ще не надіслала своїх експонатів, деякі павільони не закінчено, ще требають будівельні роботи.

Але велетенські розміри виставки видно вже тепер. Вона росташувалася на території 500.000 кв. метрів. У центрі виставки так званий „Будинок Держав“, де буде сконцентровано експонати майже всіх держав світу, а також величезний „Будинок конгресів“, де відбуватимуться під час виставки численні з'їзди й конференції.

Над цією будівлею підноситься 80-ти метрова „вежа преси“ де на горішньому поверсі міститься ресторан, звідки можна милуватися прекрасними краєвидами Кельна. По окремих будівлях влаштовано музейний і культурно-історичний відділи, кільком райнським газетам дозволено було побудувати власні павільони.

„Будинок Держав“ з 14.000 кв. метрів площі нагадує форму підкову — по кінцях її росташувались СРСР і Сполучені Штати Америки, а між ними інші держави.

Цікаво, під яким поглядом виставляє роль преси буржуазія. Про класовий характер капіталістичного друку ніхто навіть не згадує: всі держави демонструють періодичну пресу,

80-метрова „Вежа преси“; на горішньому поверсі міститься ресторан

Подвір'я Бенедиктинського абатства. Цей будинок також використано для експонатів виставки

як засіб єднання народів, як силу, що служить громадськості і висловлює її настрої.

Американці схильні ще убрати цю „духовну“ ідею в тіло реклами.

Цілком інакше ставиться до цієї проблеми Радянський Союз. Для нас преса—це засіб організації трудящих мас, один з чинників соціалістичного будівництва.

Ми не затаюємо класового характеру преси, отже вона для нас є ще й могутнім знаряддям вияву класових інтересів, знаряддям класової боротьби.

В такому плані й побудовано виставку радянських експонатів—на виставці ми показуємо, яку роль відіграє друк у справі електрифікації, у відбудові промисловості, поліпшенні сільського господарства.

Показано зв'язок періодичного друку з робітничими, селянськими, червоноармійськими кореспондентами.

Відбито величезну роль Держвидаву, національної преси, ТАРС'у.

Україна, як найбільша після РСФРР союзна республіка, виступає з окремими експонатами.

Особливий інтерес являють ті експонати, що характеризують

розвиток національного друку а також роль преси у відбудові нашої промисловості, зокрема Донбасу, будові промисловості на нових, соціалістичних засадах (електрифікація Дніпрельстан).

Чималу увагу звернуто й на висвітлення ролі преси в справі організації селянської бідноти, колективізації сільського господарства тощо.

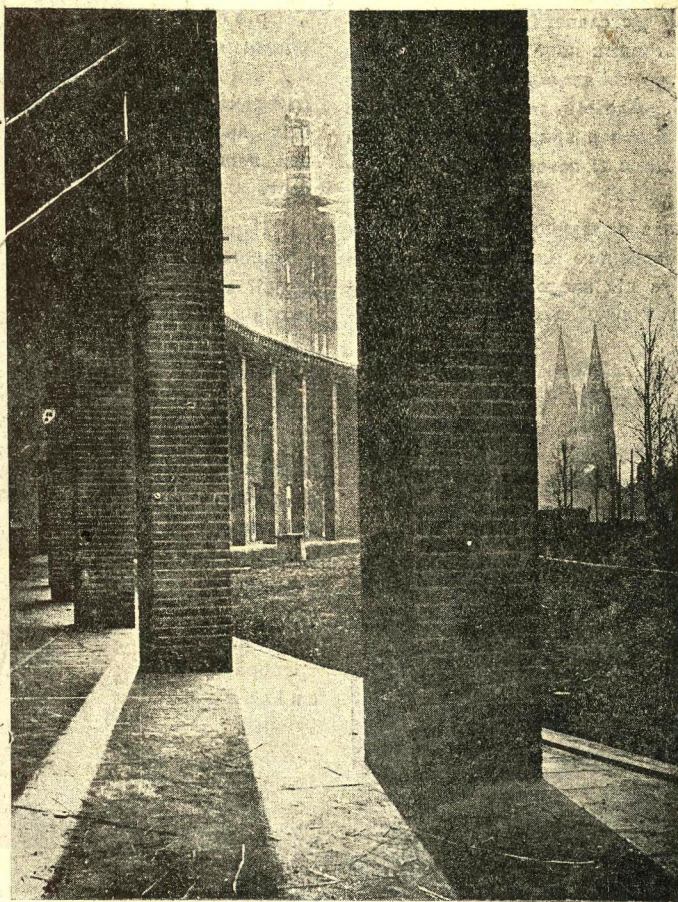
На думку відвідувачів, були присутні на відкритті виставки, радянський павільйон буде найцікавішим.

Німеччина демонструє „Пресі“ досягнення своєї поліграфічної промисловості, що не зважаючи на роки імперіалістичної війни, інфляції й окупації—все ще стоїть на чолі світової.

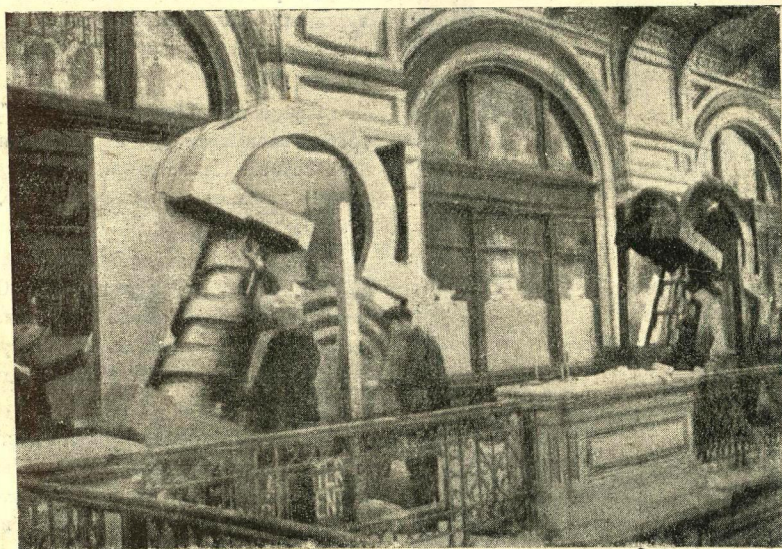
З цього боку виставка відіграватиме для Німеччини й велику комерційну роль.

Конкурентами її будуть Сполучені Штати. Вони не можуть похвалитися художніми поліграфічними виробів і тому головні експонати їх—вентильні машини: складальні друкарські, оправні.

Америка будує на виставці зразкову редакцію, де перед очима присутніх робитиметься газета—від посилки репортерів за новинами і до виходу номера з ротаційної машини.

Колоната „Будинку держав“

Робітники готують макети для виставки

НА ВУЛИЦІ

— Благаю вас, товаришу: забудьте мене, допоможіть нещасному розстратникові!...

КОМУ ЩО

— А я знов у клубі був..
— От бач, а вихвалявся, що пиво більше і в рот не візьмеш...

ПРИКРИСТЬ

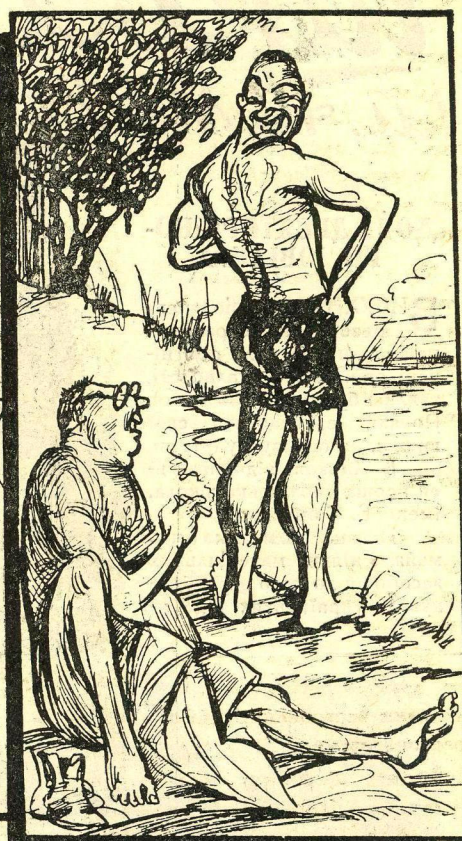
— Невже ж і мене, коли не зареєструюсь, називатимуть радіо-зайцем?

ПЕВНИЙ ЗАСІБ

— Ну й спека ж, сидіти сил немає..
— А ти піди до директора без доклада, він тобі враз холоду нагонить...

ТЕЖ СПОРТ

— Чи не від футболу в тебе такі здоровенні ноги..
— Та ні: це я два місяці за довідками по установах бігав...

ВИПРАВДАВСЯ

— Та посуйтесь же трохи! Ви ж на моїх ногах стоїте.
— Ах, вибачте: я гадав, що це ноги вашої сусідки.

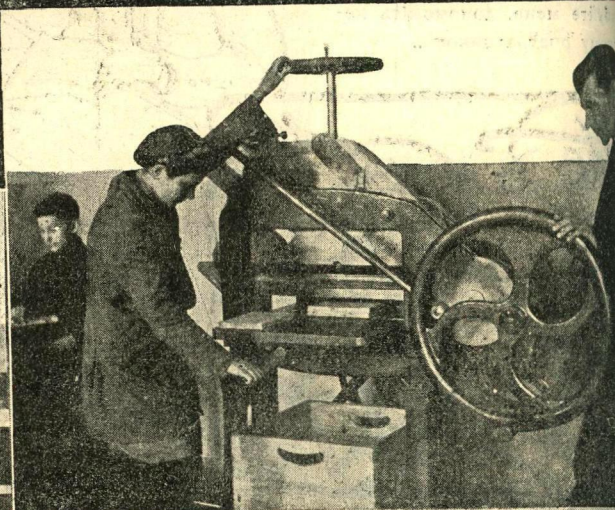
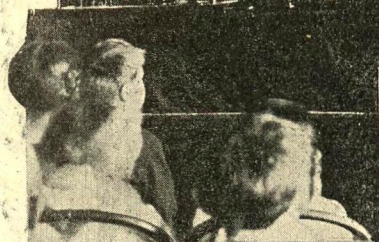
Школа ім. К. Маркса

ДО ЇЇ ДЕСЯТИРІЧНО-ГО ЮВІЛЕЮ

ВИБУХНУЛА Жовтнева революція, а разом з нею вільно зітхнули пригнічені раніше національності, взялись будувати своє життя. Почали засновувати свої школи, як основу культури.

В Харкові відкривається перша українська школа, імени Б. Грінченка...

Погане помешкання, майже, ніяких матеріальних засобів, а до того ще й бракувало українських підруч-

Машиною обрізають книжки

(тоді це була гімназія) відокремлюються і утворюють Педагогічні Курси ім. Сковороди, а з молодших—трудові ім. Б. Грінченка.

В художній майстерні

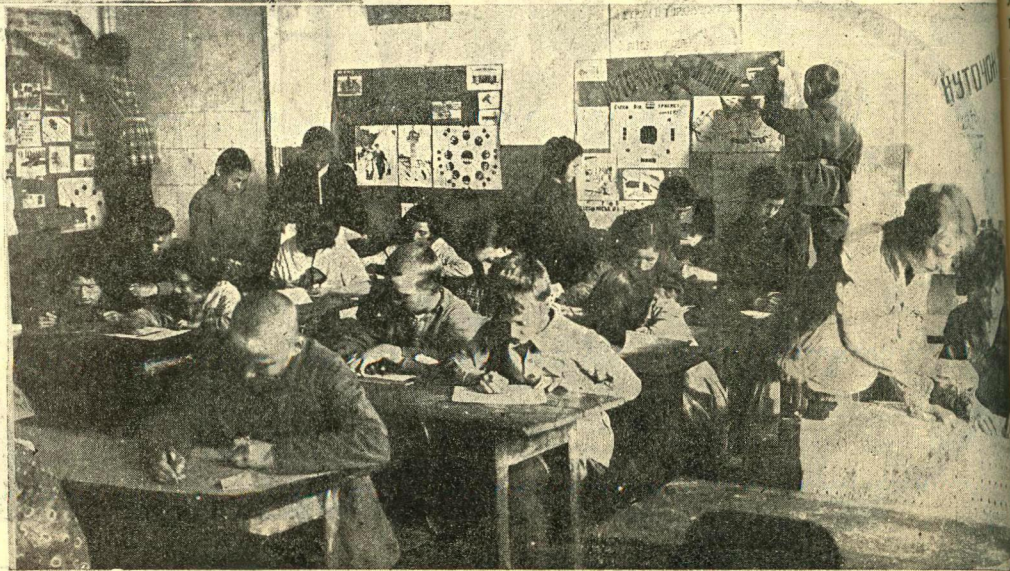
ників. Але школа міцно тримається, поборює всі перешкоди... Вона певна того, що далі буде легше і вона матиме змогу вийти на вільний шлях...

19-ий рік... Віднімають помешкання, не дають утримання: денікіням не потрібна ця школа...

З великими труднощами найдено нове помешкання (на Кацарській вул. № 33), в якому школа знову стає до невтомної праці...

Але повертається радянська влада і школа оживає. Її повертають старе помешкання (на майдані К. Маркса, 2), вона переходить на державний бюджет.

Відбувається реорганізація школи—старші групи

Учні школи ім. К. Маркса складають стінну газету, а також наочні приладдя та різні карти. Вгорі—президія ювілейного засідання сприводу десятиріччя школи

ДАЧНЕ МІСЦЕ НЕДАЛЕКО ПЕКІНУ

МІЖ гір Хі-Чан, пересічених зморшками тисячоліть, у гущавині старих дерев стоїть стародавній буддистський храм. Хінці, як були колись великі аматори квітчастих та хитрих назв, і цей храм назвали „Смарагдово-зелених хмарок“, Бі-Йон-Сі.

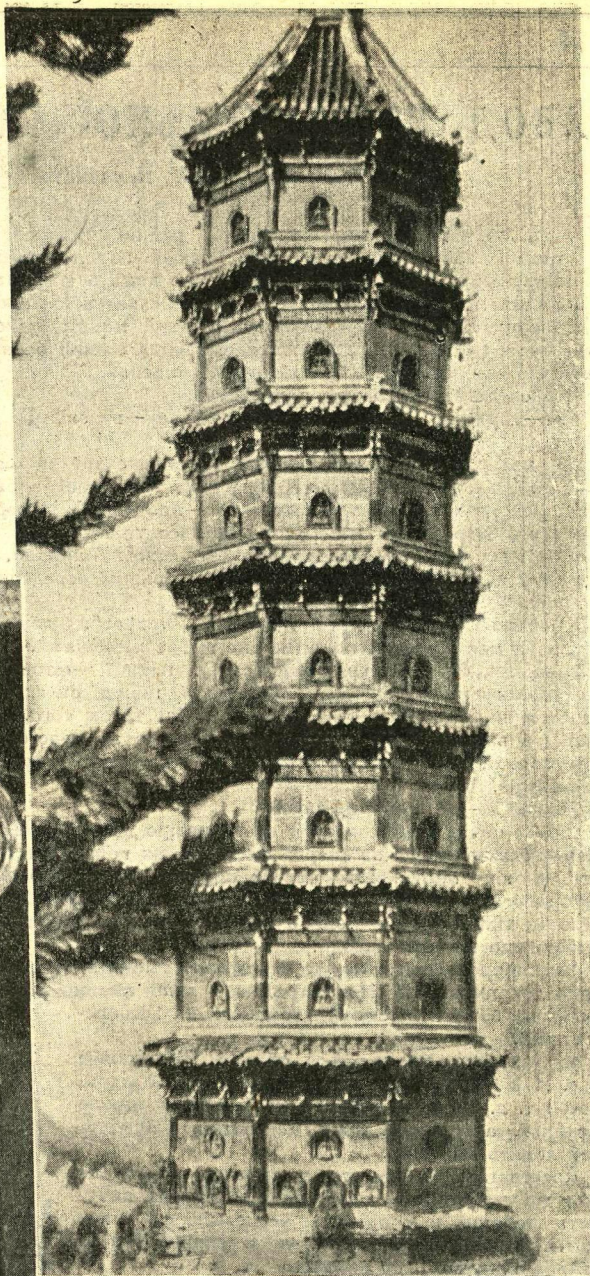
Манастир, що здебільшого теж засновувалось по різних затишних закутках, завжди відігравало в літні місяці ролю місця для боголюбивої грошовитої публіки. І цей буддистський храм відіграв таку ролю для сотень „європейських друзів“ Хіні, що їм по численних посольствах, представництвах, конторах та інших французьких, англійських, американських і т. д.

Влітку літня спека та порох вулиць Пекіну женуть чиновників до родини сюди, в затишний холодок старовинних храмових будівель. Серед капличок серед статуй усяких богів, „месє“ і „містєри“ та „місіс“ влаштовуються на цілі місяці. „Ігумен“ бере з них те, що йому дуже недорого і коли йому, зверху обумовленої суми ще накинути на його власну користь, то можна бути певним: він подбає, щоб йому зручності й комфорту було дотримано.

Всі приміщення розкішно оздоблено продуктами нестримної давніх релігійних митців, творців цього храму. Скрізь карикатурні боги очеркують блискучі зуби, дивляться вириченими очима. В напів капличках це справляє враження досить ефектне. Частина богів

з бронзи, частину з фарбованої в яскраві кольори. За богами давно вже не ходили як слід і чини порозсипалися та лежать голі, ніг і рук. В „святому місці“, де вони багато років за німих і байдужих років, де вони приймали мільйонів темного люду, де вони, ці глиняні страшилки, перетворилися лише на потішну оздобу дач справжніх Пекіну, чиновників з великим капіталом.

В певному порядку підтримують в „храмі“ 500 учнів, але лише три величезних статуї Будди: Будди минулого, нинішнього і Будди майбутнього, Вкриті золотом сидять на високих п'єдесталах поблискують золотом і посміхаються. І здається, що ці ідоли посміхаються, що в цій посмішці — іронія, дуже спокійна, але ці живуть вже багаторокові. Сотні років тому жили вони, коли їх майстри та вкривали золотом при нинішніх Хінців, потім сотен років з тією ж метою вони приймали мільйонів і онуків тих майстрів, і так само вони й тепер, кожен, як їхній головний представник, „представник“ перетворився на метр французьких та англійських чиновників. Посміхати-

Гордість хінського містечка — Пагода з майоліки в богдоханському парку, близько манастиря. Ліворуч — „Володар блискавок“ — сторож манастиря

муться вони й тоді, коли час зробити своє діло і вони, як і багато інших їхніх товаришів-богів перетворяться на купу сміття. Цього чекати вже, мабуть, не довго.

С. Лєсько

Школа починає набирати виразнішого обличчя. Вона заповнюється майже виключно дітьми робітників та дітьми партійних, радянських та радянських робітників; вона ставить собі завдання зводитися справжньою установою соціального виховання... зводиться орґанізація дитячого колективу, звертається особлива увага на його політичне виховання... Майже 80% всіх — піонери...

Школу було визнано за досвідну. Вона працює над комуністичною системою, шукає нових шляхів у педагогіці. Але перебіг різними досвідами, школа не залишалася з ними сама, а радо ділилася їхніми наслідками з різними представниками від інших країн. Українці, СРСР і навіть закордонно...

В 1924 році школа перейменовується, — тепер вона зветься „Школа великого філософа пролетаріату, ім'я Карла Маркса“.

Праця дітей і педагогів має свої наслідки. Тепер, у день десятирічного ювілею, їм є на що поглянути, є що підрадянське...

Діти, ці молоді трудівники, виявляють свою надзвичайну здатність — нема, здається ні однієї галузі, де б вони не брали

участі. І не тільки в школі, по різних майстернях та гуртках, а й поза школою: мають зв'язок з Червоною Армією, з підземним селом, з закордонними товаришами Німеччини, Канади...

Школа вийшла на широкий шлях... Бере участь у будівництві соціалістичного життя.

6-го травня ця перша українська школа на Слобожанщині урочисто святкувала десятиріччя корисної праці.

Разом зі своїм десятирічним ювілеєм вшановували пам'ять видатного вченого Мечнікова, що колись вчився в будинку, де тепер міститься школа. В пам'ять цього вченого, з ініціативи Громадського Комітету до вшанування вченого Мечнікова, кабінетові наочного приладдя школи надано його ім'я і встановлено його погруддя, на будинковій прибито меморіальну дошку, потім буде відкрито куток Мечнікова, бо перші природничі роботи цього вченого провадилися тут.

П. М.

ЗАВОД УНІВЕРСАЛЬНОЇ КОНЯКИ

Нарис П. Кубового та М. Ясноокого

У ЛУБЕНЩИНИ в Миргородському районі, працює Дібрівський кінний завод, що розмножує і виховує чистопородних коней. Найбільш цікаве на заводі це звісно коні, а ще більше конюшні та інші помешкання, що обслуговують кінське населення заводу.

Наприклад, є тут і величезний критий манеж (зимовий), а величезна зала (!) для гуляння коней. Є й спеціальний сарай для огляду коней і ціла система різноманітних конюшень.

Коней багато—є на що подивитися.

От—гордість уже революційного часу—вихованці Дібрівського заводу.

Це красуня трьох-літка орлово-американської породи „Страшна помста“, що минулого року на перегонах у Харкові побила передвоєнний рекорд швидкості для трьохліток—пройшла 1 1/2 версти за 2 хв. 17 секунд, скоротивши той рекорд на 5 секунд.

Ось і друга—„Весела панночка“,—орловської породи, що пройшла 1 версту за 1 хв. 40 секунд, що теж перевищує передвоєнний рекорд 2-х літок.

Цікавий і красою і швидкістю рисак „Віртуоз“, цікаві й виробники. Завод має підстави пишатися не тільки названнями, а всіма своїми вихованцями, бо досяг упертою працею повної чистопородності цих двох (орловської і орлово-американської породи) рисаків, що визнано й Зоотехнічною комісією Наркомзема; досяг також того, що майже всі перші (за виключенням 2-3) призи в Харкові на перегонах минулого року забрали коні заводу, а це складає кругленьку суму в 16 тисяч карбованців.

Звісно ж—не легко це далось.

Завод почав відбудовувати свою працю лише у 1922 році і перший час більше витрачав енергії на збирання коней, ніж на виховання. Нині ж він проти 198 чистопородних коней 1923 року має 257, (115 орловської 142 орлово-американської). Між іншим завод виводить і виховує тільки ці 2 породи, а решту—верхових скакунів, арденів то—що передано на інші заводи.

Чистопородність ретельно бережеться і методи виховання і догляду суворо дотримуються. Новонароджене лошя пильно доглядають коло матери, а потім в окремому табундіві, далі в окремій стайні.

Як підросте—починається об'їздка, тренівка і т. д. Між іншим, цікавий оцей розподіл за віком, голом і т. д. Його витримується не тільки зимою в стайнях, а й літом, коли переважна більшість коней ходить на пашу.

Досягається це тим, що з давнини подаються відповідні сигнали і за ними один за другим вилускають табунці в супроводі верховнів, що й жнуть їх у різні кінці степу, чи в різний час за сигналом пригонять до водоюю і т. д.

Чистопородності доглядають дуже пильно.

Коли в якій коняці чи лошаті помітять ознаки нечистопородності,—її сразу ж бракують і вона

йде вже чи в робочі коні, чи на продаж. — Чом, ж така гонитва за чистопородністю?.. Як виявляється, дуже просто: не тільки тому, що чистопородні рисаки найкраще бігають, а й тому, що орловська побила рекорд і в оранці і в витривалості і в вазовій вантажу.

Словом—універсальна конячка: і потягти, і повести і побігти є чим.

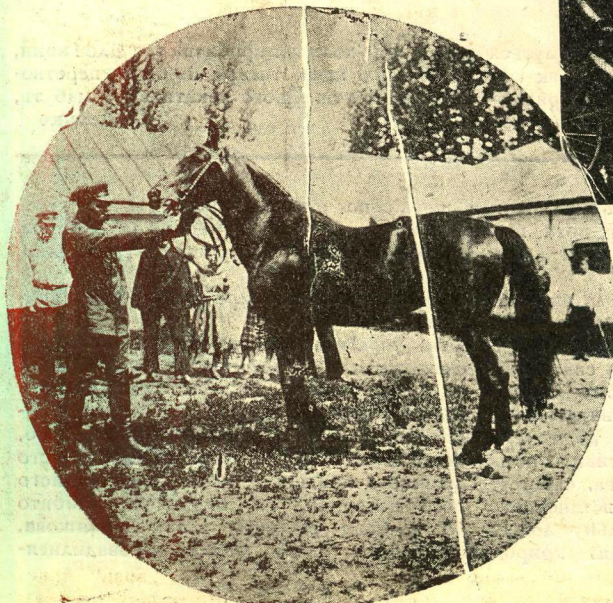
Конячка ця має величезне майбутнє,—їй належить витиснути отих наших селянських шкап, що один день б'ють, а сім день лежать.

І потроху й витиснює. Звісно ж,—не так як колись це робилося на цьому ж заводі, коли він належав великому князеві Дмитрові Константиновичу.

За князя на заводі селянські кобилки покривали бр-кованими жеребцями і звісно—за чималеньку плату.

Найшвидший рисак „Віртуоз“

Один з племінних жеребців

(Нині ж інакше. Кобил запліднюють штучно, спермою від найкращих огирів заводу і, при тім—цілком безплатно.

Для цієї мети в заводі вилучено спеціально 3-4 жеребці, що й обслуговують селянський попит.

Минулого року так запліднено 278 селянських кобил. Наслідки від штучного запліднення, зрозуміла річ,—як найкращі.

Крім злучки на місці завод постачає виробників і на інші заводи, а звідти їх розподіляють уже по злучних пунктах.

За останні 2 роки заводом для населення передано іншим заводом маток і жеребців 188 голів.

Похід на селянську шкапу провадиться й іншим шляхом—шляхом популяризації рисака.

З цієї метою завод з Миргородським РВУ влаштували перегони селянських коней. Для підготовчої тренівки завод посилав своїх інструкторів, бідки, для преміювання двох кращих коней дано було 100 крб.

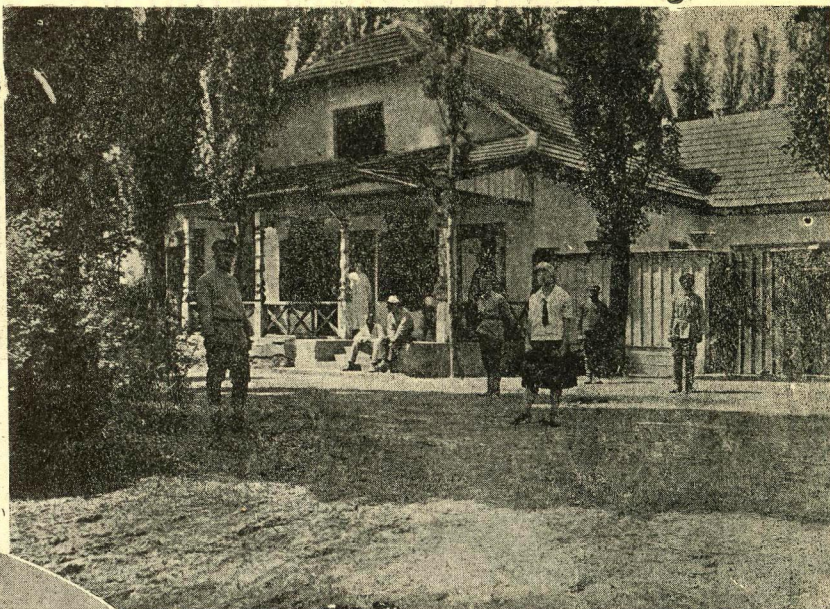
Після перегонів селянських коней відбулися перегони заводських; це наочно виявило перевагу чистопородних коней навіть порівняно з найкращими селянськими.

Населення зацікавилася і нині знову готують перегони, вже з значно більшим числом учасників.

Таким чином завод з'умів притягнути увагу до доброї чистопородної коняки, більш пристатної до праці та більш рентабельної в сільському господарстві, а ніж прадідівська селянська "мапа", що її досі цупко тримався наш селянин. Переміг завод найголовніше: негативне відношення населення до нього.

А таке було. Особливо вороже ставилося до заводу під час відновлення його 1922 році. Нині такого майже немає.

Завод завоював собі авторитет. Допомогла йому і безплатна злучка і молотба в околицях.

Колись тут мешкав князь, тепер завідує заводом.
В овалі ліворуч—коні на вигоні

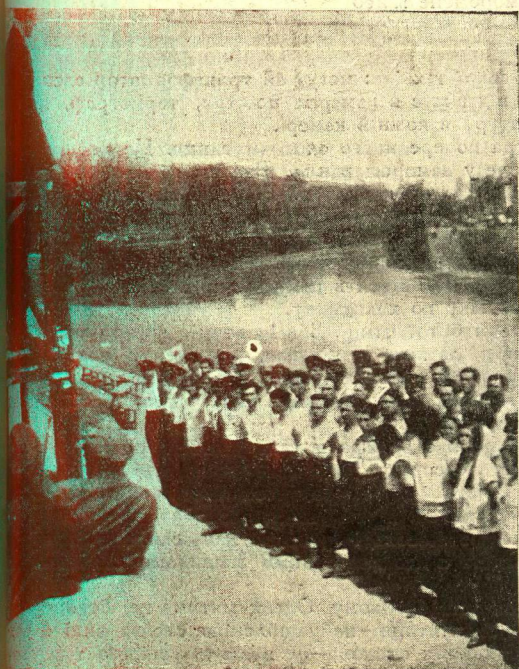
ніх селах по дешевій ціні заводськими машинами і індивідуальна допомога населенню під час стихійного лиха (пожеж то-що) соломною, половиною за собівартістю і читання лекцій ветлікарем заводу і т. д.

Немалу роль відіграло в цьому і нове, радянське поводження службовців та робітників заводу з селянством.

Правда, є ще чимало й хиб. Ще дорогенько обходиться утримання й виховання коняки (інколи сягає 600 крб), ще не всю землю завод обробляє власними силами і частина йде в аренду, ще низька врожайність хлібів, рівняючи до інших радгоспів, але все це в протязі часу безперечно буде виправлено.

Т-ВО РЯТУВАННЯ НА ВОДІ

Фото „Ратна“

З початком купального сезону відновило свою працю Харківське „Т-во рятування на водах“. Хоч харківські „води“ й не дуже показні,—все ж таки вони щороку забирають чимало жертв і Т-ву є над чим попрацювати. На фотографіях—окремі моменти з відкриття Т-ва, що недавно відбулося в Харкові

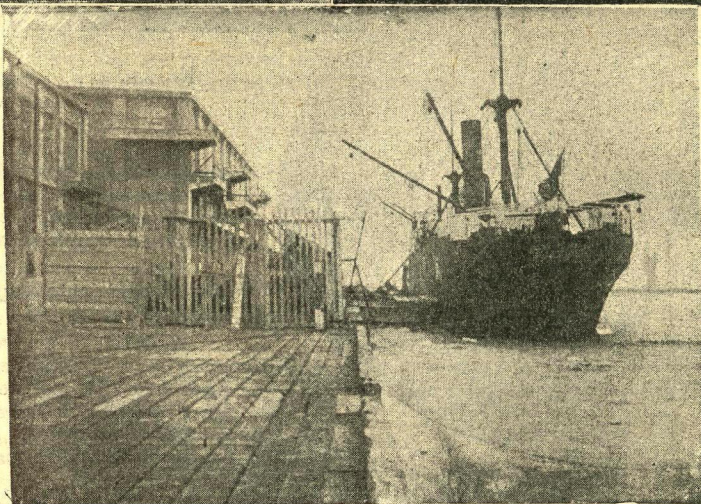
В КРИЖАНИХ КОРПУСАХ ХОЛОДНИКА

Тут охолоджують очищені свинячі тулуби

Санітарно-ветеринарний огляд

Пароплав „Днепр“ приймає експортне заморожене м'ясо

НАЙБІЛЬШИЙ на Україні Одеський портовий холодник коштував 3 мільйонів карбованців. Але цей видаток окупується з горстю.

Радянські експортери спокійно готують величезні транспортні м'яса, битої птиці, яблук, вичікуючи сприятливої ринкової кон'юнктури на світовому ринку. Всю цю продукцію зберігається в залізо-бетонних камерах фабрики холоду, що стала вже могутньою базою радянського експорту. Холодник завантажено до краю. Він служить не лише справі експорту. В цих вічно морозних камерах зберігається для постачання кооперованому населенню Одеси резервні запаси продуктів, що без холоду хутко псуються.

А експорт м'яса неухильно зростає. Слідом за Італією і Францією виставляють запит і ринки Австрії, Чехословаччини, Бельгії, Голландії. Уже готується перші транспортні м'яса до цих країн. Не так легко догодити вибагливому смакові вередливого закордонного покупця, і радянські експортери витримують чесний комерційний бій зі світовими фірмами, що мають міцні давні зв'язки. Вся ця ніжна яловичина і сита свинина, перепливши моря, повертається до нас назад золотими доларами, франками й лірами, що так потрібні для розвитку радянської промисловості.

Перед холодником відкриваються широкі горизонти. Зі зростом експорту з'явився й проєкт побудови нового корпусу, що повинен значно збільшити пропускну спроможність установи.

Загляньте до камер цього бетонного велетня. Це дуже цікаве видовисько. Величезні компресори цілу добу важко сопуть, гудуть і женуть до конденсаторів холод,— до камер холодника. Це машинний відділ. Тут же інше приладдя—остання

слово європейської техніки: могутній трансформатор електрики, озонатор, що відсвіжує в камерах повітря, термограф, що показує температуру в кожній камері.

Ось камера попереднього охолодження. Це перший етап складного процесу заморожування. Вдоль великої залі на гаках висять важкі свинячі тулуби. Вони надходять з беконних фабрик Полтави й Києва, очищені від нутрошей, з гладенькою рожевою шкірою і „проходжуються“ тут цілу добу. Далі пересовують їх у „морозильню“ на три доби. Коли там добре промерзнуть, їх передається в пакувальню, де вони й закінчують свою мандрівку по холоднику.

Далі—камери битої птиці. Безліч птиці, загорнутої в пергаментний папір лежить у ящиках, уставлених величезними пірамідами. Тут купи інших ласощей, що вже від спогаду про них котяться слінка і збуджується смак: ікра, риба, язички, коров'яче масло, мед.

Холодник, що має відіграти дуже важливу роль у розвитку українського експорту, має свої допоміжні підприємства, що постачають його сирим продуктом. Це різниці, де ріжуть рогату худобу і свиней. Цими днями розпочали функціонувати новопобудовані механізовані різниці для свиней, їх чудово устатковано технічно-вдосконаленими машинами, замовленими в Данії.

В недалекому майбутньому Одеса матиме ще беконну фабрику. Бекон і бита птиця—найулюбленіша страва янки й британців. Догодити їхньому смакові—це значить успішно торгувати на світовому ринку, перетворюючи м'ясо в золото.

А. Ліст

БЕРЕЗІВСЬКІ МІНЕРАЛЬНІ ВОДИ

НА відстані лише 15 км. од Харкова, майже безпосередньо біля платформи „курортної“ Донецьких залізниць, роставувався курорт „Березівські мінеральні води“.

Серед затишного старого парку розбігаються в зеленій гущавині вузьенькі стежки. Ведуть до чепурних невеличких будинків, де живуть хорі, до їдальні, лабораторії, мінеральних джерел і далі, — до спортивних майданчиків і прекрасного глибокого ставка з текучою мінеральною водою, що на ньому пишуться своїм відсвітом у зеркальній поверхні — купальні.

Нема звичної для курортів скупченості, шуму.

Курорт молодий, функціонує лише другий рік.

Минулий сезон роботи курорту пройшов під ознакою дальших науково-клінічних спостережень і досліджень над впливом мінеральної води головного Березівського джерела на низку хороб. І ця робота цілком ствердила попередні висновки.

Березівська мінеральна вода виключно успішно лікує такі хороби: — потятий обмін річовин, камені й пісок нирків, подагру, запалення ниркови-лоханок, захворювання мочеви-шляхів, — катарі шлуку, хронічні коліти вегетативні неврози і повторні анемії.

За своїм хемічним складом, що його кілька разів перевірялося, Березівська вода подібна до закордонних мінеральних вод типу „Контрексвіль“.

Біжучого року курорт розпочав працювати 15 травня і функціонуватиме до 1-го жовтня.

За минулий сезон він зарекомендував себе серед медичного світу, як виключно цілюще місце, як курорт, що в недалекому майбутньому набере значіння всеукраїнської здравниці.

В „книзі вражін“ хорі, що вже лікувалися в Березівці, пишуть:

— „Я приїхав сюди, — пише робітник С. — з запаленням нирків, що майже не міг рухатися. Пройшло 5 тижнів лікування і я повернув свою працездатність на всі 100%. Мій поворот на завод до вартстату є кращим доказом того, що курорт цілком виправдує своє призначення“.

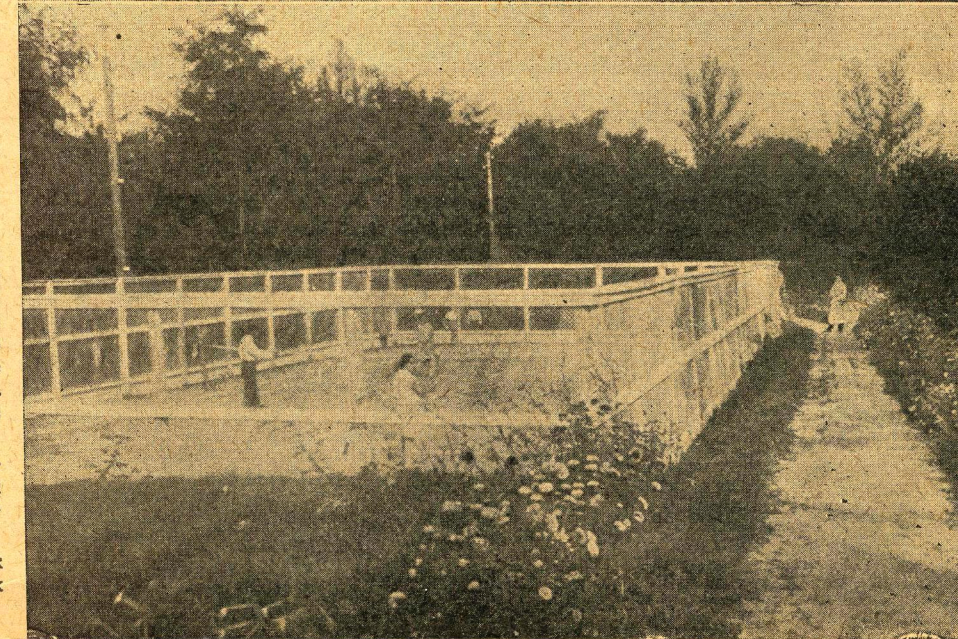
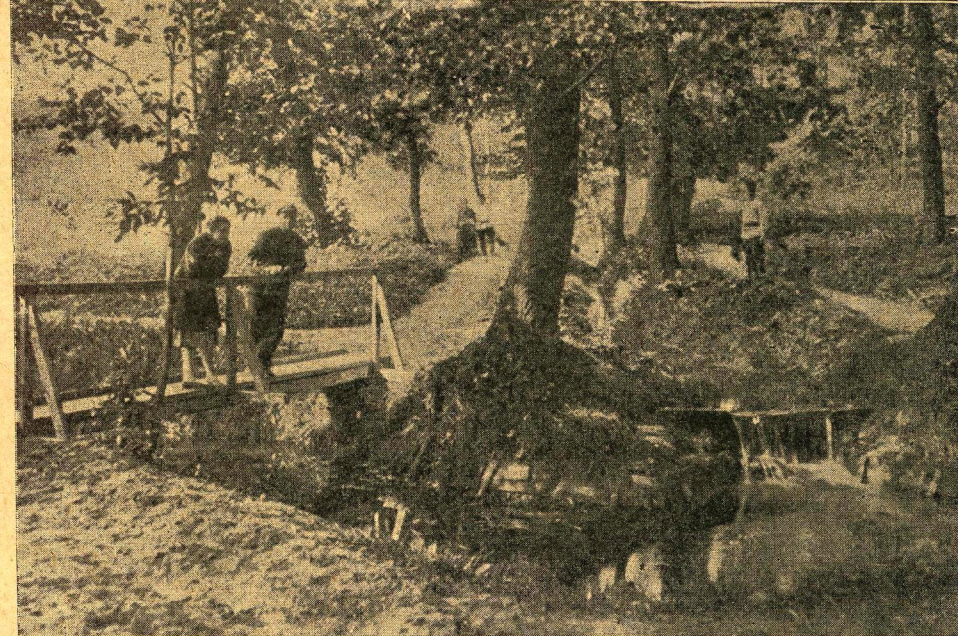
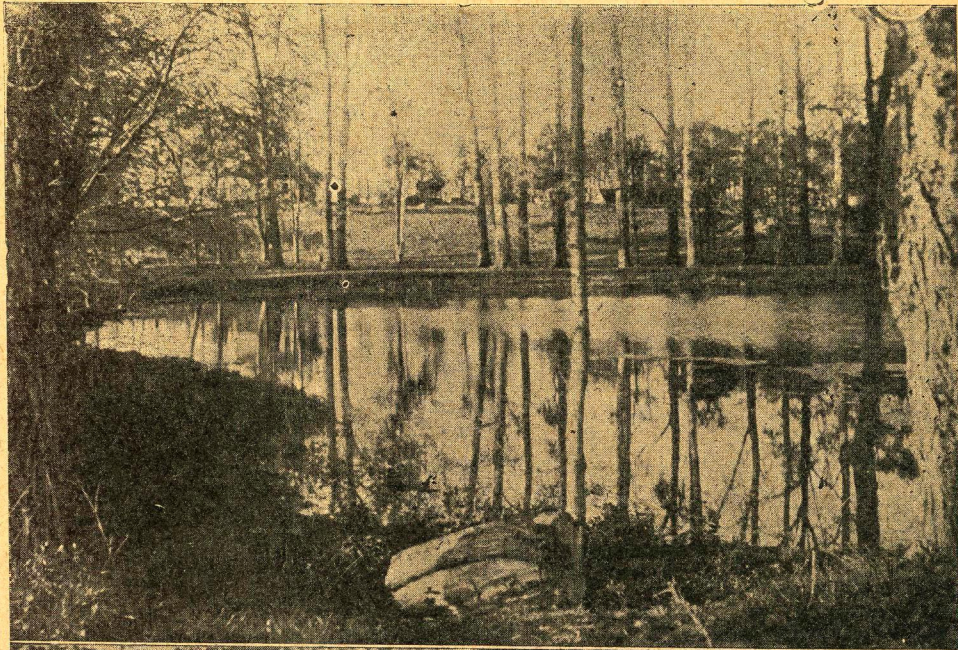
А от декілька рядків з листа журналіста Ф.

— „Залишивши після лікування санаторію і почувачи себе абсолютно здоровим, я хвилювався, що моя тяжка хороба — атонія кишків — через деякий час знову повернеться. Але минуло вже понад 2 місяці і чим далі, більше я почувачу, що хороба минула навік“. Жодний курорт до цього часу не дав мені такої користі“.

Біжучого року курорт поширюється. Будується новий корпус для хорих, а також де-які допоміжні будинки.

На літній сезон він має 80 ліжок і можливо не зможе задовольнити всіх хорих, що подають заявки.

О. Ш.

В = С = Е = М

ГОСУДАРСТВЕННЫМ
КООПЕРАТИВНЫМ И
ЧАСТН. ОРГАНИЗАЦ.

**Запомните, что самые ЛУЧШИЕ
и ДЕШЕВЫЕ ЗЕРКАЛА**

**имеются на вновь открытой государ-
ственной зеркальной фабрике**

„Красный зеркальщик“

при Харьковском Комборьбезе

Адрес: Дмитриевская 19, телефон 46-51

1-я В ХАРЬКОВЕ СПЕЦИАЛЬНАЯ
ЛАБОРАТОРИЯ

„ДИЕТИЧЕСКОЕ ПИТАНИЕ“

Натуральные, лечебные, очи-
щенные и профильтрованные

ПИВНЫЕ ДРОЖЖИ

ЕЖЕДНЕВНО СВЕЖИЕ

(жидкие и в таблетках)

Вернейшее средство от малокровия,
фурункулеза, чирей, прыщей, нарывов,
худосочия, неврастении, кишечных и др.
заболеваний. Признано лучшими про-
фессорами Ленинградск. клиник и больниц.

— Отпускаются —

по рецептам и без рецепта врача.

Харьков, ул. Свердлова, (б. Екатерино-
славская) № 19. Иногородним высыл.
в таблетках не менее 12 трубок при
зататке в 2 рубля.

БЕРЕЗОВСКИЕ МИНЕРАЛЬНЫЕ ВОДЫ

(В 16 ВЕРСТАХ ОТ ХАРЬКОВА)

ПОСЛЕ КАПИТАЛЬНОГО РЕМОНТА ОТКРЫВАЮТСЯ 15 МАЯ

КОНСУЛЬТАНТАМИ
СОСТОЯТ:

проф. Гринштейн А. М.

проф. Зорохович Г. М.

д-р Иоэфович А. В.

пр.-доц. Коган-Ясный В. М.

пр.-доц. Кричевский С. А.

проф. Кудинцев И. В.

проф. Лифшиц М. И.

по-доц. Маклецов И. И.

д-р Спиваков Б. И.

проф. Файншмидт И. И.

д-р Френкель М. А.

проф. Черников Е. А.

проф. Якушкин С. Г.

ПОКАЗАНИЯ: Заболевания мочевых путей, обмена веществ, желудочно-кишечных, веге-
тативные неврозы, анемии

ЗАПИСЬ БОЛЬНЫХ ПО ПОКАЗАНИЯМ ВРАЧЕЙ ПРОИЗВОДИТСЯ В ОКРЗДРАВЕ, КОМНАТА № 2

РУЧКИ САМОПИШУЩИЕ

всех систем, перья
золотые неизнаши-
вающиеся исправ-
ляет и делает новые
артель „АВТОПЕРО“
Технорук БОРМАС.
Площадь Урядкого, № 7,
б. Воскресенская.

ЛЮБУЮ КНИГУ

как старую, так и новую
высыл. налож. платеж. в
3-хдневн. срок. Заказы и
деньги адресовать: Москва,
Центр. Политехническ. му-
зей, п. 116/в.

„КУЛЬТУРА и ЗНАНИЕ“

ПАМЯТНИКИ, ОГРАДЫ, ЛЕСТНИЦЫ

подоконники, тротуарные плиты,
вальцы-жернова, железобетонные
кольца, электрораспределитель-
ные доски

ОБРАБОТКА: мрамора, гранита, лабрадора,
песчаника, железобетона,
мозаики и искусств. камней

Умберто Соммавилла, ХАРЬКОВ, (близ
Воскресенск. ц.)
Ек-рининск. ул.,
№ 4, трамв. № 4.

СПЕЦИАЛИСТ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ ОБУВИ

Я. Л. КОНДРАТЬЕВ

Харьков, ул. Свердлова № 17.

Прием заказов обуви на
больные ноги, здесь же
принимаются заказы на
изящную ОБУВЬ